Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 14, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 28. SEPTEMBRA (SEPT. 28), 1939 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 189

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Nemčija in Rusija bi radi ustavili sovražnosti

Nemški zunanji minister odpotoval v Moskvo na konferenco s sovjetskimi voditelji. V Berlinu upajo, da bosta Anglija in Francija sprejeli Hitlerjeve mirovne pogoje. Francoski topovi razbili Siegfriedovo črto. Nemci ponovno pozvali branilce Varšave, naj se podajo

Berlin, 27. sept.—Zunanji minister Joachim von Ribbentrop danes odpotoval v Moskvo, pospremi skupno diplomatično misijo, ki naj bi uverila Veliko Britanijo in Francijo o potrebnosti in priporočljivosti ustavitve sovražnosti in sporazuma z Nemčijo in Rusijo.

Ribbentrop se je včeraj sestal s Hitlerjem, ko se je sledečega vrnil v Berlin s poljske fronte, kjer se je mudil od 3. septembra, ko sta Anglija in Francija napovedali vojno Nemčiji. Sinoči je Hitler konferiral z maršalom Goeringom, letalskim ministrom, in drugimi člani kabineta. Na tem sestanku so bili sestavljeni načrti v zvezi s pogajanji med Ribbentropom in sovjetskimi voditelji v Moskvi.

Moskovska konferenca bo vrhunec pogajanj, ki so v teku med Nemci, Rusi, Italijani in njihovimi prijatelji v drugih državah, v katerih namen je preprečiti novo realne vojne z Anglijo in Francijo. Nemci in Rusi so zavzeli stališče, da vzroka za vojno ni več, "ker sta Nemčija in Rusija osvobodili svoje brate v bivšem poljskem ozemlju. Dosegli sta vse, za kar sta se borili."

(Poročilo iz Moskve pravi, da je Ribbentropova naloga sklenitev vojaške zveze med Nemčijo in Rusijo, vest iz Bukarešte, Rumunija, pa se glasi, da se je Ribbentrop odločil za obisk Moskve, ko je bil informiran o pogajanjih med Rusijo, Turčijo, Francijo in balkanskimi državami, ki naj bi preprečila raztegnitev vojne na južnovzhodno Evropo.)

Informirani krogi trdijo, da Rusija zahteva velike koncesije v baltiških državi. Nemški diplomati so dali razumeti, da ne bodo ugovarjali ruski okupaciji Besarabije, teritorija, ki je spadal pod Rusijo pred svetovno vojno in je zdaj del Rumunije. V Berlinu upajo, da se bo Rusija s tem zadovoljila in prepustila baltiške države nemškemu vplivu in ekonomskemu območju.

Mussolini, ki je v svojem govoru zadnjo soboto predlagal kompromisni mir, je zavzel pravilno stališče, pravijo naciji. Deutsche Algemeine Zeitung piše, da z diplomatičnega in vojaškega stališča je pot, katero je izbral Mussolini v svojem govoru, še vedno odprta. Mir je mogoč, če bosta Anglija in Francija sprejeli Hitlerjeve pogoje.

Nacijski krogi pravijo, da bodo ruski državniki kmalu obiskali Berlin, toda datuma ne omenjajo. Dalje trdijo, da je sedanja nemško-ruska kooperacija v glavnem povezana z diplomatičnimi in vojaškimi akcijami.

Pariz, 27. sept.—Francozi so s topniškim bombardiranjem razdrli luknjo v Siegfriedovi trdnjavski črti med Merzigom in Saarbruckenom. Poročila pravijo, da je vsa fronta med Luksemburgom in Švico pozorišče topniškega bombardiranja. Nemci obstreljujejo francoske pozicije v Posaarju in Palatinatu, da zaščitijo čete v ozadju zadite trdnjavske črte.

Francoske čete so pod kritjem topniškega bombardiranja dosegle Siegfriedovo črto pri Hornbachu. Srdite bitke so zdaj v teku v dolini pri nemškem mestu Zweibruckenu. Okupacija tega mesta je cilj francoske ofenzive v tem sektorju. Nad tem sektorjem se vrše tudi bitke med francoskimi in nemškimi letalci.

Težki nemški topove sipajo krogle na francoske postojanke pri Zweibruckenu. Vojno poročilo se glasi, da so Francozi konsolidirali svoje pozicije pri Hornbachu kljub bombardiranju in zasedle več vasi. Nemške čete so uprizorile več naskokov na francoske pozicije pri Saint Paulu, severno od francoskega mesta Wissembourga, a so bile hitro vržene nazaj z velikimi izgubami.

Bazel, Švica, 27. sept.—Bitke med Francozi in Nemci so tako srdite, da je bila kontrola nad vasjo Bottenbach izmenjana petkrat od zadnje sobote, se glasi poročilo s fronte. Ta vas leži severno od fronte med Zweibruckenom in Pirmasensom. Francoske čete so zasedle štiri milje dolg pas ozemlja in obkolila Nemce pri Fischbachu in Ludwigwinkelu.

Budimpešta, Ogrska, 27. sept. — Branilci Varšave so bili danes ponovno pozvani, naj kapitulirajo in s tem rešijo življenja žensk in otrok. Poziv na kapitulacijo je bil oddan na nemški radiopostaji potem, ko je radiopostaja v Varšavi utihnila. Poziv tudi obsoja poveljstvo poljskih brambovcev, ker se noče podati. Ono bo odgovorno za uničenje mesta in pobijanje civilnih prebivalcev. Govornik na radiopostaji je dejal, "da nemški militaristični štab obžaluje nepotrebno rušenje mesta in pobijanje ljudi, toda za to je odgovoren trdovraten odpor poljskih čet."

Bukarešta, Rumunija, 27. sept. — Poljski krogi pravijo, da bo Ignac Jan Paderewski, svetovnoznani pianist in bivši poljski premier najbrže izbran za predsednika Poljske. Poljski politični izgnanci se posvetujejo glede rekonstrukcije vlade, katere člani so pobegnili v Rumunijo. Zadevni načrti so že sestavljeni.

Paderewski, ki je postal predsednik vlade po ustanovitvi poljske države, se nahaja v Švici. On se v zadnjih letih ni vmešaval v poljske politične zadeve. Drugi kandidat za predsednika Poljske je Avgust Zaleski, bivši zunanji minister, ki je zdaj v Parizu.

Legija pojasnila svoje stališče

Amerika naj ostane nevtralna

Chicago, 27. sept.—Zahteva glede zaščite ameriške nevtralnosti in miru je ukljuèena v resoluciji, katero je sestavil in odobril odsek za zunanje odnošaje Ameriške legije. Resolucija bo predložena konvenciji v odobritev. Stališče legije je, da kongres in predsednik Roosevelt storita vse, da preprečita vstop Amerike v vojno in očuvata suvereniteto in čast dežele. Ameriška oborožena sila mora biti takoj ojačana, da bo Amerika lahko vzdržavala svojo nevtralnost.

Ray Murphy, načelnik odseka za zunanje odnošaje, je dejal, da so člani tega odseka soglasno odobrili besedilo in sentiment, ki ga izraža resolucija. "To je več kot resolucija," je dejal Murphy. "Ako jo bo konvencija odobrila, bo ta postala proklamacija Ameriške legije o problemu nevtralnosti."

Resolucija kaže, da se hoče legija uradno izogniti vprašanju glede preklica embarga. Sentiment glede tega je različen med člani legije. Odločitev glede revizije nevtralnostnega zakona naj izreče kongres.

Legija je včeraj organizirala parado, katere se je udeležilo okrog 100,000 ljudi. Pričela se je ob devetih zjutraj in zaključena je bila dvanajst ur pozneje.

Sodišče podprlo odlok delavskega odbora

Philadelphia, Pa.—Delodajalec se mora pogajati z večino svojih delavcev in z unijo, ki reprezentira to večino. Tako je odločilo tukajšnje federalno sodišče, ko je podprlo razsodbo federalnega delavskega odbora, da mora Griswold Mfg. Co. priznati unijo Amalgamated Assn. of Iron, Steel & Tin Workers (CIO) kot predstavnico delavcev pri kolektivnih pogajanjih in razpustiti kompanijsko unijo. Kompanija je trdila, da se mora na podlagi Wagnerjevega zakona delodajalec pogajati z delavci, ne pa z unijami, zato je sklenila dogovor s tovarniškim delavskim odborom, ki ga je sama ustanovila.

Katoliška cerkev v Nemčiji poziva v boj za Hitlerja!

Berlin, 27. sept. — Katoliški škofje v Nemčiji so objavili pastirski list, v katerem pozivajo katoliške vojake, naj se čvrsto borijo za firarja, za zmago nemškega orožja, za pravičen mir . . . Škofje so podelili katoliškemu orožju svoj blagoslov in so povedali katoliškim vojakom, da jih bo v vojni varoval sveti Mihael . . .

Tekstilni delavci zmagali v stavki

South Barre, Mass. — Osem tednov trajajoča stavka proti Barre Wool Combing Co. je bila končana z zmago delavcev. Stavka je izzvala več spopadov med piketi in policijo. Kompanija se je podala in sklenila pogodbo s tekstilno unijo, ki med drugim določa uposlitev vseh stavkarjev, obenem pa jim mora plačati mezdo za ves čas, ko so bili v stavki. Kompanija je provocirala stavko, ko je odslovila več delavcev zaradi unijskih aktivnosti.

Protekcija ameriškega obrežja

Kooperacija z latinskimi državami

Panama City, Panama, 27. sept.—Sumner Welles, državni podtajnik in načelnik ameriške delegacije na Panameriški konferenci, je predložil program, ki naj bi preprečil raztegnitev evropske vojne na ameriški kontinent. Ta med drugim določa ustanovitev varnostne cone za trgovske ladje in straženje ameriškega obrežja, ohranitev liberalnih trgovinskih smernic in stabiliziranje trgovinskih odnošajev med Ameriko in latinskimi državami.

Dalje določa kooperacijo v zatiranju prevratnih aktivnosti in onih, ki ogražajo nevtralnost ameriških republik. Ta kooperacija bo prišla, ko bodo ameriške države ugotovile, kaj je treba storiti. Podrobnosti glede protekcije ameriškega obrežja bodo urejene na podlagi sporazuma posamezno ali pa kolektivno.

Združene države naj bi prevzele glavno vlogo v zaščiti obrežja, ker imajo največjo bojno mornarico. Ta naj bi skrbela, da se tuje podmornice ne približajo ameriškim lukam.

Ločitev tiskarske unije od ADF

Dolga kontroverza zaključena

Indianapolis, Ind. — (FP) — "Mednarodna tiskarska unija je, kakor vse kaže, suspendirana iz Ameriške delavske federacije," je rečeno v septembrski številki Bulletina, ki ga izdaja mesečno urad C. M. Bakerja, predsednika unije. Izjava, ki ni podpisana, je bila objavljena na prvi strani. Ta med drugim pravi, da je ADF vrnila ček, ki je kril članarino 78,498 članov unije.

"Ta akcija je v soglasju z zaključkom eksekutivnega odbora ADF, ki je bil sprejet v Atlantic Cityju," se glasi izjava. "To pomeni, da je kontroverza med Ta med drugim pravi, da je pričela pred štirimi leti, zaključena."

Status tiskarske unije je bil dvomljiv po njeni konvenciji. Vodstvo ADF je takrat informiralo delegate, da bo unija suspendirana, če ne bo plačevala izrednega asesmenta v sklad za financiranje boja proti CIO. Konvencija je bila zaključena po deklaraciji, da unija ne bo plačevala rednega asesmenta ADF, če njeni delegatje ne bodo dobili sedeža na konvenciji Ameriške delavske federacije, ki se prične v oktobru. Deset dni pozneje je eksekutiva ADF naznanila, da ne bo sprejela asesmenta.

Izbruh stavke v mehiški državi

Merida, Mehika, 27. sept.—Stavkovni val je zajel državo Yukatan, ko so se železničarji pridružili elektrarski in drugim unijam, ki so oklicale stavko v znak simpatije s pridelovalci "sisala". To je rastlina, iz katere izdelujejo vrvi. Pridelovalci zahtevajo reorganiziranje državnega kontrolnega odbora in odstranitev governerja Humberta Echeverrija kot načelnika tega odbora.

Stara anarhistka Ema zdaj za vojno

Toronto, Ont., Kanada, 27. sept. — Ema Goldmann, stara anarhistka, ki je bila pred 20 leti deportirana iz Združenih držav v Rusijo zaradi svoje bojevite protivojne agitacije, je danes navdušena za vojno proti Hitlerju in Stalinu . . .

RUSKI DIKTATOR OSVAJA NACIJSKE METODE

Predstavniki tujih držav pozvani v Moskvo

NACIJSKA STRAHOVLADA NA POLJSKEM

Pariz, 27. sept.—Ruski diktator Stalin je pričel posnemati nemškega diktatorja v terorizíranju predstavnikov držav, katere poziva v Moskvo, da jih obvesti o usodi, ki jih čaka, če se ne bodo podvrgle dominaciji sovjetske Rusije.

Karl Selter, estonski zunanji minister, je bil pozvan v Moskvo, da se pogaja s Stalinom. Slednji je po poročilih, ki so prišla v Pariz, zahteval velike koncesije od Estonije. Rusi naj bi dobili pravico rabe estonskih pristanišč in izročili otoka Dagoe in Oesel, ki kontrolirata Finski zaliv, sovjetski Rusiji. Selter se je upri zahtevi in odpotoval domov.

Iz Stockholma, Švedska, je prišla vest, da je ruska vlada naslovila ultimat Estoniji. Ta se glasi, da mora odstopiti pomorske baze Rusiji. Sovjetska vlada naj bi kontrolirala tudi estonsko zunanjo trgovino.

V Moskvi se zdaj nahaja turški zunanji minister Sukru Saracoglu, da izve, kaj Stalin zahteva od Turčije. Ker ima Turčija močno armado, Stalin ne nastopa tako arogantno proti njenemu zunanjemu ministru kakor je proti Selterju. On le zahteva od Turčije zagotovilo, da bo ostala nevtralna v sedanji vojni. Možnost je, da bo Turčija pristala na to zahtevo.

Detajli nacijskih vojnih metod na Poljskem so bili razgaljeni. Razgalili so jih ljudje, ki so prišli v Pariz s poljskih bojišč. Ti so povedali, da Nemci, zavedajoč se svoje premoči v letalstvu, niso prizanašali nikomur. Letalci so metali bombe na neutrjena mesta in vasi, cerkve in bolnišnice in brezobzirno pobijali civilne prebivalce.

Naciji računajo, da bodo s terorjem držali 15,000,000 Poljakov na okupiranem ozemlju v pokoraščini. Nemčija je postala s podjarmljenjem Poljakov in Čehov ter Slovakov iz več plemen sestavljana država, kakršna je bila pred svetovno vojno Avstro-Ogrska.

Problem zaščite ruskih voda

Moskva, 27. sept.—Vprašanje protekcije ruskih voda proti podmornicam je važna zadeva, se glasi uradno naznanilo, ki pojasnjuje tudi pogajanja z Estonijo. Sovjetska vlada se ni zadovoljila s pojasnilom Estonije glede bega poljske podmornice Orzel iz estonske luke. Ona še vedno meni, da se tuje podmornice skrivajo v bližini estonskega obrežja. Naznanilo je bilo objavljeno, ko so se pričele širiti govorice o možnosti sklenitve militaristične zveze med Rusijo in Nemčijo.

Kanada gradi municijske tovarne

New York, 27. sept.—Kanada, kateri ne preti nevarnost napada s strani nemških bombnikov, je pričela graditi orožne in municijske tovarne, ki bodo zalagale angleško vojno mašino s potrebnim materialom. V zadnjih dneh je dobila velika naročila od Velike Britanije. Ta predstavljajo vsoto $250,000,000. Poleg topov, pušk in bomb bodo tovarne producirale tudi bojna letala. Vlada je prepovedala izvoz kovin in bojnega materiala državam, ki bi ga lahko potem poslale Nemčiji.

Domače vesti

Smrtna nesreča v Ohiu

Conneaut, O.—Dne 23. t. m. je plin zadušil Jennie Dežman in njenega sina Jima. Ponesrečenka, ki je pred leti bivala v Clevelandu, je bila doma iz Novega mesta in njeno dekliško ime je bilo Gričar. Zapušča moža, tri sinove, dva brata in tri sestre, njen ponesrečeni sin pa zapušča ženo in dva majhna otroka.

Obiski

Chicago. — Vinko Peterlin, član Ameriške legije, ki se je udeležil letne konvencije legije v Chicagu iz Ratona, N. Mexico, je 27. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Vlada nastopi proti komunistom

Čiščenje v Lewisovi organizaciji

Washington, D. C., 27. sept.—Rooseveltova administracija bo kmalu izgnala vse znane komuniste in fašiste iz federalnih departmentov, v katerih imajo važne pozicije. Tako je izjavil Martin Dies, načelnik kongresnega odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti.

Federalni preiskovalni biro se je že lotil dela. Komunisti in fašisti bodo potisnjeni iz služb polagoma, da ne bo preveč kričanja v javnosti. Dies sodi, da ima 2850 komunistov važne pozicije v federalnih departmentih. To sodbo bazira na evidenci, katero so zbrali člani njegovega odseka.

"Komunisti in fašisti ne bi smeli imeti važnih vladnih pozicij," je rekel Dies. "Informiran sem bil, da so načelniki federalnih departmentov že podvzeli korake glede odslovitve."

Dies je dalje rekel, da bo tudi Kongres industrijskih organizacij odredil čistko v svojih vrstah. Vsi znani komunisti, ki imajo vodilne pozicije v unijah CIO, bodo odslovljeni. V ameriških unijah je okrog 50,000 komunistov, toda v unijah CIO jih je polovico več nego v unijah ADF.

Doslej nista justični in državni department podvzela nobene akcije proti Earlu Browderju, tajniku in voditelju ameriške komunistične stranke, ki je pri zaslišanju pred Diesovim odsekom priznal, da je potoval v drugih državah s ponarejenim potnim listom in pod drugim imenom. Zakon določa maksimalno kazen za ta prestopek pet let zapora in plačitev $2000.

Rusi aretirali poljske uradnike

Vojaki ubili devet nacijev

Bukarešta, Rumunija, 27. sept.—Tu poročajo, da so ruski militaristi aretirali vse uradnike poljske oljne kompanije v Lvovu po eksploziji, ki je razdejala oljnake. Pridržali so jih v zaporu, da onemogočijo nadaljnja razdejanja.

Novogrod, Poljska, 27. sept.—Devet članov nacijske delavske fronte je bilo ustreljenih po pomoti. Ruske čete so pričele streljati, ker so mislile, da so člani te fronte poljski vojaki.

Izdelovalci srajc dobili zvišanje

New York.—Okrog 40,000 izdelovalcev srajc, članov unije Amalgamated Clothing Workers, v New Yorku in v vzhodnih državah je dobilo zvišanje plače 10 odstotkov. Pogajanja z delodajalci je vodil Sidney Hillman, predsednik unije.

FRANCIJA LIKVIDIRALA KOMUNISTIČNO STRANKO

Sodelovanje z Moskvo prepovedano

VODJA SOCIALISTOV PROTESTIRA

Pariz, 27. sept.—Predsednik Albert Lebrun je včeraj podpisal dekret, ki je bil sprejet na seji članov Daladierjevega vojnega kabineta in kateri določa razpust komunistične stranke in vseh njenih podružnic. Dekret določa tudi drastične kazni za one, ki bi skušali sodelovati s Tretjo internacionalo in širili komunistično propagando.

Dekret smatrajo za reprisalijo in odgovor Francije sovjetski Rusiji in nacijski Nemčiji, ki sta sklenili prijateljski in nenapadalni pakt in invadirali Poljsko. Francoska komunistična stranka ni zdaj več organizacija z milijoni pristašev, temveč le neznatna grupa agitatorjev, ki so bili postavljeni izven zakona.

Maurice Thorez, vodja in tajnik komunistične stranke, je navadni vojak v armadi, katero je Francija mobilizirala za boj proti Nemčiji, zaveznici Rusije. Status komunističnih senatorjev in poslancev, ki so pred nekaj tedni imeli še vplivno besedo, ni bil pojasnjen.

V mnogih francoskih mestih imajo komunisti pozicije v mestnih vladah. Notranji minister je zdaj dobil oblast razpustitve komunističnih administracij. Te oblasti se bo poslužil, ako ne bodo komunisti odstopili. Za one, ki bi kršili določbe dekreta, so določene zaporne in denarne kazni. Mnenje vseeno prevladuje, da ne bo masnih persekucij.

Leon Blum, vodja socialistične stranke in bivši premier, je v listu Le Populaire, glasilu svoje organizacije, dejal, da je bila vladna akcija proti komunistom nepotrebna, ker so ti demonstrirali svoj patriotizem. Blum, ki se zdaj boji, da bo vlada ostro nastopila proti vsem opozicionalnim strankam, je bil proti svoji volji zaveznik komunistov, ko je bil na krmilu francoske vlade.

Unija ni zadovoljna s pomorsko komisijo

New York.—Splošna mornarska unija (CIO) je naznanila preiskavo federalne pomorske komisije, ki zavzema protiunijsko stališče. Ta nenavadni korak, da delavska organizacija preiskuje delovanje federalne agenture, je bil podvzet na seji izvršnega odbora. Unija bo pritiskala tudi na kongres, da izsili preiskavo pomorske komisije. Voditelji pravijo, da imajo dokaze, da so člani komisije v zvezi s parobrodnimi kompanijami. Načelnik komisije je admiral Emory S. Land. William Standard, pravni svetovalec mornarske unije, je napovedal, da bo preiskava izzvala senzacijo.

Izboljšanje rusko-japonskih odnošajev

Tokio, 27. sept.—Dokaz, da bo sovjetska Rusija nadaljevala politiko, katere cilj je izboljšanje odnošajev z Japonsko, je naznanilo, da bo Rusija odprla konzulatne urade v Surugu, Seoulu in Dairenu.

Rumunska vlada prevzela zaloge bombaža

Bukarešta, Rumunija, 27. sept.—Vojno ministrstvo je prevzelo vse zaloge bombaža. Odslej naprej ne bo mogel nihče prodajati bombažnega blaga brez vladnega dovoljenja.

Število brezposelnih se znižalo

Industrije uposlile 300,000 delavcev

Washington, D. C. — (FP)—Frances Perkins, delavska tajnica, poroča, da so industrije uposlile čez 300,000 delavcev od 15. avgusta do 15. septembra. Samo ena tretjina povečanja zaposlitve se pripisuje sezonski porasti v tej dobi. Tajnica je priznala, da so industrije, ki izdelujejo bojni material, povečale aktivnosti.

Zaeno s porastjo zaposlenosti so se povečala mezdna izplačila za šest odstotkov. Povprečno so znašala $10,500,000 na teden.

Zaposlenost se je povečala v premogovnikih in jeklarski industriji, kjer je več tisoč delavcev dobilo zaslužek.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (September 30, 1939), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Kakšen mirovni program imata Anglija in Francija?

Pred nekaj dnevi smo slišali radijsko poročilo iz Londona, ki je vsebovalo pritožbo, katera je danes — kakor je poudaril poročevalec — na ustnicah milijonov Angležev.

Na podlagi tega poročila Angleži pravijo: Mi dobro vemo, s kom smo v vojni, ne vemo pa, zakaj smo v vojni. Izjava vlade, da branimo Poljsko, nam ne zadostuje. Poljska je že razbita, torej je nismo obranili in zdaj gre za vzpostavo Poljske. Ampak vzpostava same Poljske in morda še Čehoslovakije nam tudi ne zadostuje. Nadaljnja izjava angleške vlade, da smo v vojni za uničenje hitlerizma, to je Hitlerjevega režima, še vedno ne zadostuje. To je le negativna stran našega mirovnega programa. Kje pa je pozitivna stran? Ali smo v vojni le zato, da strmoglavimo nacijsko diktaturo, nakar nam bo vseeno, kdo in kaj pride za Hitlerjem? In kaj pride v Evropi? Mar nam je vseeno, kakšna naj bo Evropa po tej vojni? Kje je pozitiven mirovni program Anglije in Francije, ki nam jasno pove, kakšna mora biti bodoča Nemčija in bodoča Evropa sploh? To mora biti že danes jasno označeno, da bomo vedeli, zakaj se bojujemo. Hitlerjevi Nemci dobro vedo, kakšno Evropo hočejo — oni hočejo Evropo, v kateri bo "Deutschland ueber alles," Nemčija nad vsemi — in že imajo zemljevid takšne Evrope, mi pa nimamo nič. Precej časa se že govori o federaciji Evrope, ali ne bi bil zdaj pravi čas, da postavimo federacijo Evrope na prvo mesto našega mirovnega programa kot garancijo za bodoči mir? — — —

Gornje besede so zlata vredne, če prihajajo od večine ali vsaj velikega dela Angležev; ako prihajajo le od angleških socialistov, laboritov in liberalcev, ki so prvi poklicani razmišljati o tem, ne ostanejo vseeno brez vpliva.

Da ima Hitlerjeva banda v Nemčiji svoj pozitivni program ne samo za Nemčijo, temveč za vso Evropo in vsekakor tudi za Azijo, Afriko in Ameriko, je resnica; da se nacijski osvajalni program zadnje čase spaja s programom totalitarne Rusije, nam potrjujejo najnovejši dogodki.

Črta demarkacije med totalitarnimi in ostalimi deželami se je zadnje čase k sreči izkristalizirala. Vse totalitarne sile so se močno nagnile na eno stran, to je vodilne totalitarne sile, ki nekaj štejejo — in danes je opredelba na demokratični strani zavojevanih držav veliko bolj logična, kakor je bila v začetku svetovne vojne, ko se je ruski carizem uvrstil na stran onih, ki so proklamirali "svobodo malih narodov" za svoj mirovni cilj. Kajpada, mi vsi dobro vemo koliko zaleže angleška demokracija v Indiji in koliko civilnih svobodščin je pod pritiskom vojne ostalo v Angliji in Franciji, kljub temu Angež in Francoz še vedno lahko kritizirata svojo vlado in najslabša demokracija na svetu ima prednost pred gangeško strahovlado v Hitlerjevi Nemčiji, Mussolinijevi Italiji in Stalinovi Rusiji.

Če bo vojna dolgo trajala, bosta Chamberlain in Daladier s svojimi toriji vred gotovo odšla v privatno življenje še pred koncem vojne. Mir bodo sklepali drugi, katerih danes še ni na krmilu, in če bo demokracija zmagovita, bodo voditelji zmagovitih držav morali imeti toliko pameti, da ne bodo posnemali Versaillesa, če bodo hoteli zagotoviti razbiti in izbičani Evropi kakšen pošten mir.

Iz tega ozira je želja naprednih Angležev pravilna. Pozitiven mirovni program je absolutno potreben — in najboljši program bi bil na bazi evropske demokratične federacije.

To bi bil program, ki bi bil direktno naperjen proti vsem totalitarcem, proti nacijski Nemčiji kakor proti fašistični Italiji in boljševiški Rusiji, ki skupaj ogrožajo demokracijo po vsem svetu.

Shaw nas ni prepričal

Stari filozof in dramatik George Bernard Shaw na Angleškem, ki že dvajset let ljubimka s sovjetsko diktaturo v Rusiji, je te dni zapisal, da je Stalin pomogel Angliji, ko je okupiral ukrajinski in beloruski del Poljske. Anglija je bila brez moči, da bi bila direktno

(Dalje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Po štirimesečni bolezni sem se zopet podal na daljše potovanje med moje številne prijatelje in prijateljice po Pennsylvaniji. Moj prvi cilj je bil Johnstown. Dne 14. septembra sem se v Sharonu skobacal v bus, ki vozi v Pittsburgh ob osmih zjutraj. Po triurni vožnji sem bil že v Pittsburghu na pennsylvanski postaji.

Tam sem vprašal, kdaj gre Pullmanov vlak v New York, ker znano mi je bilo, da se tam nahajata že več dni mrs. Lojzka Klemenčič in mrs. Mary Suborn iz Cheswicka. Mislil sem, da jih bom s tem vlakom dohitel, toda sem imel smolo. Vlak je bil namreč odšel že ob osmih, ko sem bil jaz še v Sharonu. Dobil pa sem v Pittsburghu mlekarski vlak, ki odrine ob 11. dop. in se ustavi na vsaki postaji, da pobere ali odda mleko. Tako sem se spomnil na mojega prijatelja Franka Barbiča iz Clevelanda, da bi lahko dobil na vsaki postaji galon mleka.

Po treh urah vožnje sem srečno dospel v Johnstown brez zajtrka in ko sila. Bil sem tako nataknjen, da si nisem niti čašice pive kupil. Premišljeval sem, v katero naselbino bi se podal, da bi bilo več uspeha, kajti vožnja me je že stala pet dolarjev, toda še nobenega zaslužka. Pojavila se mi je dobra misel, da je v Morellvillu frančiškanski dom, kjer ni še nobenega naročnika na Prosveto. Brž skočim na poulično in ko stopim z nje, me sreča prijatelj: "Halo, Zidanšek, kam jo pa mahaš? Jaz te poznam po tvojih dopisih. Nisem naročnik, toda vseeno čitam Prosveto." Vprašal sem ga, zakaj se ne naroči. Odgovor sem dobil, da je na relifu. Povabil me je na dom, da vidi, če ima žena kak novac. On ima dva člana pri SNPJ. Takoj smo se pogodili za naročnino. Tako, vidite, sem takoj ob prihodu dobil novega naročnika.

Potem sem obiskal Geo. Razpotnika, predsednika društva Adrije št. 3. H temu društvu sem tudi jaz spadal leta 1905-6. Ko so pa uradniki — takratni tajnik in predsednik — poneverili društveni denar in ako bi Ivan Pajk ne bil sklical izredne društvene seje, bi bilo društvo skoraj gotovo razpadlo. Nekateri so potem še enkrat plačali asesment in ostali člani; od teh nekateri še živijo, nekatere pa že krije črna zemlja. Zdaj imajo že mnogo let poštene in delovne društvene uradnike in vlada lepa sloga med člani. Predsednik društva mi je plačal celoletno naročnino, dasi ima plačano še do 30. januarja 1940, zdaj do 1941. On je tudi oskrbnik Slovenskega doma. Naročnik je tudi Proletarca in vedno veselega srca.

Poslali smo po društvenega tajnika Johna Oreskovicha. On že več let tajnikuje in je bil tudi delegat na 11. konvenciji in je zelo delaven na društvenem polju. Ima veliko družino, vso pri SNPJ. Bil je več let brez dela, zdaj pa ga je zopet dobil. Koliko časa bo trajalo, nihče ne ve. Kljub temu, da je v denarni stiski in bi kot tajnik lahko sam poslal, mi je vseeno plačal naročnino za vse leto. Iz tega je razvidno, da je dobrega srca in ve, da mora tudi star človek živeti. Najlepša hvala vsem, s katerimi sem se sestal 14. septembra. Na svidenje zopet v kratkem času.

Ker je bilo že pozno, me je društveni predsednik Geo. Razpotnik peljal k počitku k slovenskemu hotelirju Franku Kraševcu. Tudi on je naročnik Prosvete; na list se je naročil že pred več leti pri meni. Prosveto rad čita, kakor tudi gospa Kraševec, ki mi je napravila okusno večerjo. Z Razpotnikom sva potem še nekaj časa popivala, seveda na njegov račun, dokler nisva postala zaspana, nakar mi gospa Kraševec pokaže sobo — brezplačno. Drugi dan sem obiskal trgovca Antona Ukmarja na Morellvillu. Ponovil je celoletno naročnino, ženi pa naročil, naj pazi na mesene klobase, da se ne užgejo, ker jih bo prihodnje jutro nekaj Zidanšku izročil, toda le pod pogojem, da jih imenujem s pravim imenom, ne pa več s smodkami, kakor jih sedaj nazivam. Enako se je izrazila tudi gospa Margaret Grum iz Cheswicka, gospa Mary Zajc iz Braddocka, Mary Smrekar iz Pittsburgha, Valetnin Raspet iz Imperiala in še več drugih. Vsekakor kaže, da bo večina zmagala.

Tone Ukmar me je še popeljal v Morellville, kjer sva obiskala Majka Tomca. Njega ni bilo doma, toda mi je njegova prijazna soproga ponovila naročnino za vse leto. Tako je bil moj dan izčrpan, drugo pa sledi prihodnjič.

Anton Zidanšek, zastopnik.

O potovanju na slavnost dneva SNPJ

Cleveland.—Sicer že malo pozno, toda bolje je pozno ko nikdar. Opisati namreč želim, kako smo potovali na slavnost dneva SNPJ v La Salle, Ill., in kako smo se tam imeli.

V soboto, 2. sept., ob 8:40 zjutraj smo se zbrali na Unionski postaji (Terminal Tower). Zastopnik železnice Nickel Plate nas je tam že pričakoval v svoji pisarni in nam razdelil vozne listke. Naša pogodba se je glasila, ako se priglasi 25 oseb ali več, dobimo znižano ceno za v La Salle in svoj voz popolnoma zase. In ker se nas je zbralo nad 30, je bila pogodba veljavna.

Po razdelitvi voznih listkov in kratkem pogovoru je prišel čas odhoda. Odkažejo nam naš voz, ki je bil svež in čist. Kmalu zažvižga mr. Luka Matija in naš vlak se je pričel pomikati. Utaborili smo se udobno, prostora še za tri take skupine, torej več ko dovolj. Nihče nas ni motil in tudi zastopnik železniške družbe nas je spremil do Chicaga, kjer nas je peljal do drugega vlaka železnice Rock Island in nas izročil njenemu vodstvu.

V vlaku družbe Nickel Plate smo se počutili prav izvrstno. Prevozil sem se že tisoče in desettisoče milj, toda še nikdar se nisem tako udobno vozil. Prav tako tudi drugi. Poleg 15 žogometnih igralcev od društva Strugglers 614 SNPJ nas je bilo približno tudi toliko drugih. Od starejše generacije so bili John Kuman, Frank Sifler, John Stopar in moja malenkost, zadnji trije od društva 147; nadalje mrs. Pirnat in Josephine Tratnik, članici društva Naprednih Slovenk 137. S Strugglerji je bilo tudi nekaj mladih deklet, torej smo bili ljudje.

Ko smo se utaborili v vlaku, je bilo od moje strani prvo vprašanje do kolegov, ako imajo kaj železne vode, kajti v taki družbi in pri taki vožnji se posebno zjutraj dobro prileže. K sreči so imeli malo posodico v žepu, ampak so z njo preveč štedili, ker je bila pot dolga (jaz sem svojo vodko doma pozabil). Vsa čast pa mladim, ki so bili z železno vodo dobro preskrbljeni in so jo tudi nam ponujali. Verjemite ali ne, da smo bili vsi dobre, skoraj židane volje, vsi tisti, ki smo pili tisto železno ali žegnano vodko. Pa tudi lačni nismo bili. Moja boljša polovica Cilka me je dobro založila. Rekla mi je: samo da ne boš lačen. Priznanje tako skrbni ženički! Pa tudi drugi so bili dobro preskrbljeni. To sem razvidel iz tega, ker so grizli in mrdali kakor zajci.

Po nekako osemurni udobni vožnji smo dospeli v tisto malo vas Chicago. Bilo je nekako ob 5. popoldne. Ker pa imajo v Chicagu eno uro razlike v času, smo se nekoliko motili. Jaz sem se še hitro spomnil, kako ta reč gre, kljub temu je še mene nekoliko motilo. Bilo pa je nerodno tistim, ki niso bili tega še nikdar vajeni.

V tej mali vasi čikaški pa je hrušča in trušča, da je groza. Tukaj je bilo treba spremeniti vlak, za kar je skrbel naš zastopnik. Najprvo smo imeli pogodbo z železniško družbo Burlington, da nas prepelje iz Chicaga v La Salle. Potem pa je bila spremenjena in zasedli smo vlak železnice Rock Island. Rečem, da smo dobili enega najslabših vlakov, kar jih je v Ameriki. Torej iz najboljšega smo prišli v najslabšega. Vse zaprto, vroče. Dokler vlak stoji na postaji, se človek še toliko ne zmeni, ampak kadar odpelje v zračno naravo, človek pričakuje, da se bo kaj razkadilo in prezračilo. Ampak se ni. Ako je kdo slučajno odprl okno, je bil kmalu ves črn. Prišlo pa je tudi še polno drugih potnikov. Vagoni železniške družbe Nickel Plate imajo prezračevalne naprave in ni treba prav nič odpirati oken. Tega sploh ne puste, toda je bivanje v takem vozu na moč udobno. No, kaj smo hoteli. Vse kritike niso nič pomagale. Udati smo se morali v — božjo voljo (brez te ni nikjer nič).

Od Chicaga do La Salla je okrog 100 milj. Pa smo mislili, da se vozimo pet ur, in kljub temu, da se nam je zdelo, da vlak hitro vozi. Končno, po težkem čakanju, kdaj bo konec vožnje v tem peklu, je sprevodnik naznanil, da bo prihodnja postaja La Salle. Vsi smo bili tako veseli, da bi skoraj zavriskali. Ko se vlak ustavi, se vsi oddahnemo in izkidamo iz njega. Zlepa si ne želimo vožnje v takem vlaku.—(Dalje prihodnjič.)

Anton Jankovich, 147.

Z agitacije

Herminie, Pa.—Drugi teden v septembru sem potoval preko Universala v Allegheny Valley. Bil sem na agitaciji za naše liste. Z naročninami v tem teritoriju ni bilo kaj prida. Dobil sem jih par Prosveti in par Proletarcu in še to le obnovljene. Prodal pa sem 10 izvodov "Španskega testamenta" in precej angleške literature, katero izdaja možganski trust. To je pripomoglo, da se mi je izplačala vožnja, par milj pa mi je prihranil na podplatih John Drap v Harwicku. Upam, da se bo prihodnjič naročil na Proletarca ali pa njegova žena, ki raje čita kakor John.

V tem teritoriju nima Proletarec sedaj nobenega naročnika, dasi je zelo veliko Slovencev v več kot pol tucatu naselbinah in ravno toliko društev SNPJ. Tudi Prosveto so nekateri pustili, ker se zadnje čase ne strinjajo z uredникom. Bratje in sestre, zakaj tako hitro obupate? Ali ne veste, da tisti, ki žele pogin naši organizaciji in obenem tudi listu napredne misli, izrabljajo situacijo, pridno prilivajo olje na ogenj in hujskajo proti listu, ki je slučajno na poti njih nameram, ki so škodljive delavstvu? Delujejo za uničenje po delavstvu ustanovljenih organizacij, ki se drže principov, ker so take organizacije izkoriščevalcem trn v peti.

Urednik ima morda svoje napake, ampak dokler vodi organizacijo pošteno in po principih, ki so dobri za članstvo, mu moramo dati priznanje, kolikor ga zasluži. Kritiziramo pa lahko kjerkoli mislimo, da stori napako. To dela podpisani, nikoli pa ne priporoča bojkotiranje lista, ki je naše podjetje. Veste, prijatelji, uredniki imajo pač več upogleda v bodočnost, ker so v zvezi s časnikarsko stroko in ker je njih posel čitanje in študiranje. In za to delo so plačani, med tem ko si drugi delavci služijo kruh na druge načine in radi tega nimajo toliko prilike ne časa za čitanje. Razume se, da radi tega tudi ne morejo toliko vedeti ko uredniki delavskih listov. Ne pozabimo tudi, da morajo uradniki organizacije ali lista, kjer si služijo svoj kruh, tudi delati ali pisati za korist svoje organizacije, ker v nasprotnem slučaju bi prišli sami ob kruh.

Zatorej pozabimo na zamere in delujmo naprej po poti, ki ne vodi v prepad, dasi je lahko navidezno daljša, toda bolj sigurna. Ako bi morali delati ceste s krampom in lopato, bi ne imeli cest, kot jih imamo, še tisočletja. S parnimi lopatami pa so bile narejene v par desetletjih. Ampak vse to je prišlo z možganskim delom, ne samo z ročnim. Prvo je pomagalo uresničiti idejo. Priznati moramo tudi to, da se je s kapitalom razvila industrija, z njo pa so prišle šole, ki so porodile današnjo mašinerijo, ki zlahka producira v obilici za vse ljudi te dežele. Ako bi znale še ljudske mase tako dobro misliti kot znajo inženirji po laboratorijih in mehaniki po delavnicah, bi bilo drugače. Stroj bi delavskim masam ne bil zlo, marveč blagostanje. Zato se tudi podpisani trudi prodajati delavstvu možganske medicine.

Tretji teden v septembru sem potoval skozi Willock, Broughton, Bridgeville, Carnegie, Imperial in Moon Run. V prvi naselbini je J. Dolence ponovil Cankarjev Glasnik za dom, Martin Mirk Proletarca in me zapeljal v Broughton. V tej naselbini je Kocjan ponovil Proletarca, Chapa in Milanič Prosveto, Škvarce pa jo je obljubil ponoviti prihodnjič. Prenočil sem pri Zetniku. V Bridgevillu je J. Kvartich dal oglas v Družinski koledar za 1940, v Cuddyju pa je ponovil Proletarca 70 let stari Amerikanec M. Guzel, ki je bil v premogarski stavki že leta 1891 ali 1893, kar se ne spominjam natančno, ker mi je to pripovedoval enkrat prej. Pravil mi je, kako so bili stavkarji nahujskani na boj, potem pa nekam zapeljani in obkoljeni od miličarjev. V tem boju je padlo precej štrajkarjev. Tukaj je zopet dokaz, da le z uma svetlim mečem se morejo delavci uspešno boriti za izboljšanje svojega položaja.

V Carnegieju sem obiskal Jacka Ambrožiča v delavnici, kjer je uposlen kot avtni mehanik. Rekel je, da me bo peljal v Moon Run in da lahko prenočim pri njem. Med potjo sva se ustavila pri Antonu Petrovčiču, ki je ponovil Cankarjev Glasnik, dasi težko, ker slabo zasluži. Tone je naročnik vseh treh publikacij, katere podpisani zastopa. Tudi njegova žena rada čita. Tisti večer je ponovil naročnino še

(Dalje na 3. strani.)

Američani, ki se vračajo iz Evrope, niso izbirčni, kar kaže ta scena na parniku Manhattanu, ki je pripeljal domov 1573 potnikov.

Malenkosti in vsakdanjos

Če zadene posameznika velika bole pogosto zgodi, da jo neverjetno hrabro ša, prav kakor lahko neštetokrat opaža ko hudi udarci usode združijo in strne družinske člane, da složno prenašajo bre se roko v roki borijo z vsemi zap in težkočami. Le preradi pa se vsi spot nad malenkostmi in vsakdanjostmi in moremo preko njih. Skoraj vsi spori prepiri nastanejo samo zaradi malenko radi kosila, ki ni pravočasno pripravlje radi neobritega lica, neosnaženih čevlje ne ljubosumnosti, premajhne pozornos Temu se pa tudi ne smemo čuditi, saj dnevi prav za prav samo nepretrgana samih malenkosti, vse človeško življenje grava v samih vsakdanjostih. Iz brezpo nih malenkosti nastane sovraštvo in nost, povod poznejši surovosti je en sa umen nič. Povsod same malenkosti, ki neverjetno velikega pomena. Vsak nič se zraste z drugimi v mogočen zid dan, zagrenjen z malenkostmi, odtrga ljubezni, dokler ni srce utrujeno in otopelo in brezčutno. Stalna nasprot vsakodnevni prepiri, večne nevšečnosti tako dolgo na mozgu zakona, dokler ga noma ne posušijo in sta si mož in žena vseeno če sta se odtujila glasno ali z za ustmi.

To lahko preprečimo samo, če nepr nadzorujemo in vzgojujemo samega seb je najboljši pripomoček zoper nevarno malenkostih.

Vsakemu človeku se pripeti, da se kdaj koli pregreši zoper tiste, ki jih ljubi, v najboljšem gospodinjstvu se zgodi, da ni pravočasno gotovo ali da kaj drug prav. Če pa postane ono, kar bi mora izjema, že kar pravilo, se ne smemo čud bo konec hišnega miru in potrpljenja. beznijo, pametjo in odločnostjo pa moram magati tudi osebam svoje okolice, da bo gumno preskočile vse ovire, ki jih bo na pot miru njih samopašnosti in notran disciplinirano. Gledati moramo tudi da ne bomo vseh malenkosti videli, da ne preveč občutljivi in ozkosrčni. Mnogo kosti lahko premostimo s potrpljenjem zabljanjem, pa bomo živeli mnogo bolj v kakor doslej. Treba se je naučiti prav težke umetnosti, pogoltniti marsikako g marsikako besedo ne izgovoriti, marsik videti in marsikaj preslišati. Največ pa mo, če vzamemo vsakega človeka kakrš če ne pričakujemo preveč od ljudi, tudi o bližjih in najdražjih ne, vsaj ne več, kak človek zmožen dati.—*D. P.*

Babjeverni Angleži

To spada k angleški tradiciji, da prev novo pokolenje tudi praznoverje prejšnji kolenj. V nobeni deželi na svetu v toli šah ne "straši", kakor na Angleškem. Z gradovi in podobne stvari spadajo tam vsakdanjosti. Posebno izrazit pa je na A škem strah pred številko 13. Kjer le m se ji Angež izogne.

Londonska mestna uprava je pred kr na nekem inspekcijskem pohodu skozi ugotovila, da hišnih številk 13 skoraj ni. Namestu številke 13 je bilo povsod številko 12a. Takšne spremembe si hišni niki dovoljujejo večinoma na svojo roko, da imajo zavoljo tega težave poštni sli. noma izključeno je, da bi kakšen hotel a slovni lokal, restoran itd. dobil številko 13

Lastniki izjavljajo, da bi ohranitev te š ke pomenila zanje uničenje. V neki ces mestni uradniki naleteli na hišo, v kateri nuje več zdravnikov. Hiša bi morala prav za prav številko 13, pa so jo že označili z 12a. Zdravniki so to utemel tem, da nočejo izgubiti svojih pacientov. brodarske družbe so se uklonile splošn praznoverju. Na potniških ladjah nimajo bin s številkami 13, 113 ali 213.

Odisejeva jama

Na Montu Circeu, homerskem otoku K ki se dviga kot podolgovat apneni pomol iz nine Pontonskih močvar in pada strmo v rensko morje, so odkrili novo jamo, ki je ne šno dopolnilo jami neadertalskega človeka, jo odkrili v februarju in je zbudila toliko p nosti. Gre za predzgodovinsko jamo, ki k v njenih stenah fosilije morskih živali.

Od stropa visijo valjasti kapniki. Jam odpira proti morju, dohod do nje pa je zel žaven, ker so zrušene skale zabarikadirale votno odprtino. Ta dohod so že začeli ure da bi prišli laže v jamo.

To odkritje meče luč na najstarejšo kul no zgodovino skrivnostnega pomola. Ljud si pripoveduje tam že od pamtiveka, da bi treba tukaj iskati Odisejevo jamo. Upajo bodo naleteli na kakšne najdbe, ki bi bile v zi s pripovedko o Odiseju.

(Dalje iz prve kolone.)

pomogla Poljakom in tedaj je Stalin veliko no priskočil Angležem na pomoč ter zas žil dve tretjini Poljske pred Hitlerjem, d ta pogoltnil vsega.

To je "wishful thinking", kot pravijo A ričani. Shawove misli bi bile verjetne, č bi bilo nobene pogodbe med Stalinom in H lerjem. Ker je pa bila tri tedne prej skle na pogoda prijateljstva in zavezništva katero stari Shaw drzno ignorira — ob Shawova slika "velikodušnega Stalina" v Exit!

Novice iz starega kraja

Iz Primorja

V LANDOLU ZGORELO ŠEST KMETIJ

Postojna, 31. avgusta 1939.— Strašen požar je včeraj upepelil večji del vasi Landol pri Postojni in napravil veliko škodo, ki je cenjena na približno pol milijona lir. Požar je uničil šest kmetij in štirideset oseb je ostalo na ta način brez strehe in sredstev. Ogenj je nastal včeraj okoli 11.30 in takoj nato so začeli biti plat zvona in klicati ljudi na pomoč. Iz hiše, ki ima številko 6, v neposredni bližini cerkve, se je dvigal visoko v nebo ogromen stolp dima in ognja. Takoj so vsi spoznali, da je pravi požar z uničitvijo cele vasi, ker je porela hiša sredi vasi. Poleg tega so skoro vse strehe krite s slamo. Vsi prebivalci so se z vso mrzlično brzino lotili reševanja vsega imetja, orodja, pohištva, živil, živine itd. Ali požar se je razširil kot blisk na vse strani, ker je pihal veter in tako je bilo v teku pol ure 6 poslopij, lepih kmečkih domov, v ognju, in se spremenilo vasico v eno samo pogorišče. Ogenj je napravil neznosno vročino, kar je zelo otežavalo vsako reševanje v neposredni bližini. V naglici so bili alarmirani gasilci v Hruševju, Postojni, Studenem, ki so skupno s karabinerji takoj prihiteli na kraj nesreče. Toda na gašenje skoro ni bilo misliti, ker so bile hiše že vse v plamenu. Akcija se je omejala le na reševanje in na omejitev požara. Poleg stanovanjskih hiš je požar uničil tudi senike in lope, ki so bile v bližini. Pogled na pogorišča je bil strašen. Več sto ljudi je pomagalo pri reševanju kolikor se je dalo in brez moči gledalo, kako ogenj uničuje delo njihovih rok, ki je bilo tako težko prigarano. Seveda so takoj poklicali tudi pomoč, gasilce iz Trsta. — Kakor smo omenili, požar se je pojavil v hiši tik cerkve, ki je bila samo malo oddaljena od pogorišča. Po dosedanjih informacijah še niso mogli ugotoviti, kaj je povzročilo požar. Ogenj je najprej zajel stanovanjsko hišo in se je potem razširil z neverjetno naglico na senik od tu pa na lopo, kjer je bilo spravljeno orodje in mnogo lesa. V manj kakor petih minutah je hiša postala en sam velik zubelj. Močen veter je katastrofo silno povečal, ter je goreče bilke s senika raznašal na druge stavbe. Sreča v nesreči je bila, da je veter pihal od severozahoda t. j. proti Hruševju, in je tako nosil iskre na periferijo vasi, sicer bi nesreča bila še strašnejša in bi gotovo ne ostala v Landola niti ena hiša cela. Hiše so v tem delu vasi oddaljene ena od druge 50 m, pa kljub temu ni ničesar pomagalo, da se ne bi ogenj razširil. Iz Trsta je prišlo 35 gasilcov, ki so skupno z ostalimi omejili požar na šest poslopij. Težave so bile tudi z vodo, ker je v bližini ni bilo veliko. Vodo so zajemali iz treh vodnjakov in jo dovajala v bližino s pomočjo sesalk. Ko so bili vodnjaki že izčrpani, so morali iz Trsta poklicati avtocisterno z zmogljivostjo 35 hl vode. Ta je potem zajemala vodo iz potoka, ki je 3 km oddaljen od Landola. Iz vsega tega je razvidno, kakšne težave so imeli gasilci. Požar je bil najhujši kasneje popoldan, ko je požar zajel velike količine lesa, ki so bile v poslopjih in seno. Ob 11. zvečer pa je bilo že vse pogašeno, le tu in tam je kak osamljen plamen razsvetljeval pogorišče. Od stavb so stali pokonci le glavni zidovi, vse drugo je zgorelo. Okrog njih so se z bolestjo zbirale družine, ki jim je vse bilo v teku kratkega ur uničeno. Le malo njih je kaj rešilo. Velika brzina, s katero se je razširjal požar, je onemogočala, da bi ljudje rešili še pravočasno svoje imetje, kajti večina njih je bila na polju ali kje drugje za delom in predno so se mogli vrniti, je že požar uničil vse. Na srečo kljub katastrofi, ki je prišla s tako naglico, ni bilo človeških žrtev. — Ostalo pa je štirideset oseb brez vsakih sredstev na cesti. Škoda znaša po prvih cenitvah okoli 500,000 lir, ki je samo delno pokrita z zavarovalnino. — Uničenega je: 2500 stotov sena, 500 stotov žita, vse gospodarsko orodje, vozovi, poljedeljski stroji, pohištvo itd. Mnogo je tudi poškodovanega sadnega drevja zaradi vročine. Oškodovani so sledeči posestniki: Matej Kontelj hišna številka 6 za 70,000 lir, Pavel Marinič hšt. 5 za 40,000. Josip Bole hšt. 44 za 50,000, Andrej Doles hšt. 4 za 70,000, Josip Šturm hšt. 3 za 50,000 lir, Ivan Simončič hšt. 2 za 120,000 lir. Prizadete družine so zaenkrat spreje li pod krov sosedje. Uspelo jim je rešiti samo živino, le tri prašiče je požar uničil. S prizadetimi sočustvuje vse prebivalstvo. Mnogo njih je od daleč prišlo gledat požar, ki je v noči nudil strašno sliko.

Težka avtobusna nesreča

Trst, septembra 1939. — Dne 3. t. m. se je zgodila v bližini Sesljana težka avtobusna nesreča. Avtobus, v katerem je bilo 50 reških izletnikov "Dopolavora", se je zaletel v avtomobil nekega zdravnika iz Vidma. Kakor pišejo listi je precej kriv šofer avtobusa 33-letni Anton Furlan, ki je mislil, da je ovinek krajši. Dopolavoristi so bili namenjeni v Sacile na neko prireditev. Avtobus je močno poškodoval avtomobil, zadel na desni strani ceste ob steno, nato je na levi strani ceste prebil ograjo in padel v prepad, kjer je ostal z motorjem navzdol. Obveščena je bila takoj bolnišnica v Tržiču. S privatnimi avtomobili in avtomobili rešilne postaje je bilo prepeljanih v Tržič 23 ranjencev, med temi je 12 težko ranjenih, ostali ranjenci so po prvi pomoči odšli iz bolnišnice. Pet ranjencev pa je odpeljala tržaška rešilna postaja v Trst. Posebno težko ranjeni so: 3-letni Ezio Sicher, 54letni Ivan Smokvina, 48-letni Leonhard Meršič, 42-letna Ana Kalčič iz Opatije in 45-letni Joahim Fossa.

Drobiž iz Primorja

Lokev. — 18-letnemu Antonu Mavriču, šoferju velike mlekarne, so v Trstu neznani zlikovci pobrali vse dokumente iz avtomobila.

Lonjer. —30-letni zidar Karl Lavrenčič iz Lonjerja, je naznanil oblastem Čeha Gastona, kateremu je posodil kolo in nekaj denarja, da bi mu dobil stalno službo, kakor mu je obljubljal. Ker ni dobil nazaj kolesa in še manj službe, ga je ovadil.

Idrija. — V začetku avgusta je umrla Marija Likarjeva, mati župnikov Ludvika in Petra, ki pastirujeta v Gorah. Bila je stara 82 let.

Marezige. — Težak kamen je padel na nogo 6-letnemu Teodorju Jermanu, ko se je igral. V bolnišnici bo ostal 4 tedne.

Postojna. — Pred tržaškim sodiščem je bil obsojen Ivan Achille, star 43 let, doma iz Postojne, na 3 leta in 4 mesece zapora, ker je lansko leto težko ranil Danila Zafreda, s katerim je bil navzkriž zaradi politike. Dejanje je izvršil v popolni pijanosti, poleg tega pa je še razsajal po gostilnah in kavarnah.

Prosek. — Zaradi slabe ceste sta se prevrnila 40-letni Pertot Josip in njegov 17-letni sin Ladislav, ko sta se peljala na motornem kolesu proti Trstu. Zaradi dobljenih ran se bosta morala zdraviti 4 tedne.

Rihemberg. — Tatovi so vdrli v stanovanje Franka Vidmarja, starega 89 let, stanujočega v Cvetrožu. Odnesli so mu 830 lir, ki jih je imel v škrinjici pod posteljo. Karabinerji še niso izsledili tatov.

Trst. — Sodišču je bil predan S. Žagar, star 27 let, ker je v občinskem gozdu Igorca imenovanem posekal drevo. Poleg tega je bila denuncirana tudi njegova mati, ki je stražnika, ko je zapisoval sinove podatke, težko ozmerjala.

Trst. — Že dolgo časa je prizadeval oblastem velike težave Marij Martelanc, ki je bil zaradi tatvin in ropov zelo slabo zapisan. Pretekli teden je hotel izvršiti rop, ki se pa mu ni posrečil, kajti po hudi borbi je bil prijet in predan karabinerjem.

Trst. — Policija je aretirala prodajalca sadja Ivana Saksido, ki je ranil z ostrim nožem dečka, ker mu je ukradel eno breskev. Saksida bo zaradi tega kaznovan.

Trst. — Umrli so: Renčelj por. Mancini Alozija 35, Gregorič por. Župančič Ana 40, Konjedic por. Valenčič Ljuba 54, Biteznik Marij 37, Šimčič vd. Pavletič Cecilija 83, Ukmar vd. Ukmar Ana 59 let.

Trst. — Zaradi napetega položaja so tudi v mestu pričeli z obsežnimi poskusi z zatemnitvijo in drugimi sredstvi protiletalske obrambe.

Trst. — Zaradi kaljenja nočnega mira in zoperstavljanja oblastem, je bil kaznoval 35-letni Peter Zubčič na 8 mesecev zapora.

Trst. — Pred apelacijskim sodiščem je bila znižana kazen Jermanu Branku, ki ga je okrajno sodišče obsodilo na 2 leti ječe in 1600 lir den. kazni zaradi tatvine, na 8 mesecev zapora in 800 lir denarne kazni.

Trst. — Zaradi zapostavljanja oblastem, uporabe sile, pijanosti in zmerjanja sta bila aretirana Josip German, star 26 let in Ivan Puntar star 39 let.

Trst. — Umrli so: Bric vd. Janković Marija 80, Paveska Ana 42, Regent Josip 49, Košir Franc 67, Marc Silvana 4, Gerdol Ivan 67, Černe por. Lisla Frančiška 76.

Trst. — 32-letnemu Travnu Marcelu je padel na nogo težak kalup iz litega železa. V bolnišnici bo ostal 10 dni.

Trst. — Tatovi so obiskali stanovanje Josipine Štoka in ji odnesli nekaj obleke.

Trst. — Pod avtomobil je prišel 33-letni kurjač Ivan Valentinčič. Njegovo stanje je nevarno, ker si je prebil lobanjo. Ugotovili so, da je sam kriv svoje nesreče, ker je bil pijan.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Ljubezen do živali

Milica Stupanova

Kdo je pač najbolj poklican v to, da izboljša položaj tistih najbednejših živih bitij, ki ne morejo svojega gorja nikomur potožiti in so obsojena samo na večno, nemo trpljenje? Gotovo v prvi vrsti žene, katerim je vsadila narava v srce globoko materinsko ljubezen do vsega, kar je brez moči in pomoči potrebno, ki so bile že tudi od nekdaj zaščitnice živali in so ostale to vse do naših dni. Ljubezen do živali je ena najlepših potez v ženskem značaju, in ako se žene sedaj, ko že soodločujejo smer družabnega reda, zavzamejo v še podvojeni meri za zaščito živali, ne bodo vplivale tudi ublažujoče na vse človeštvo, kajti tisti, ki oznanja plemenitejšim vzgojiteljem človeštva. Zato bi morale posebno žene obračati vso pozornost na razmerje človeka do živali in se zavzeti z vsem svojim vplivom za to, da bi dobili tudi mi čimprej res moderen zakon o zaščiti živali, kakršnega ima že večina kulturnih držav.

Saj je pa že tudi skrajni čas, da se na to stran izvrši preobrat, kajti neizmerno je trpljenje živali in razmerje med človekom in živaljo spada brezdvomno k najžalostnejšim poglavjem našega celotnega družabnega reda. Ker ne more žival svojega trpljenja nikomur razodeti, se je utrdilo v človeštvu napačno mnenje, da se lahko teptajo vse pravice živali v prah. Ker se ljudje že med seboj dostikrat brezobzirno napadajo, trpinčijo in mučijo, se lahko od večine tem manj pričakuje, da bo imela sočutje in usmiljenje z živalmi. Navadno trpinči človek živali iz sebičnosti, da bi jih čim bolj izkoristil in imel od njih kolikor mogoče veliko dobička, včasih pa tudi iz nepremišljenosti in malomarnosti. Pri takih bo le težko doseči izboljšanje položaja živali, saj je žival proti človeku čisto brez moči in sme prav zaradi tega vsako še propadlo in manjvredno človeško bitje trpinčiti najlepšo in najplemenitejšo žival. Mnogo pa že lahko dosežemo, če skušamo odpreti oči vsem tistim neštetim množicam, ki trpinčijo živali samo iz malomarnosti, nevednosti in brezbrižnosti, kajti tudi takih je še danes žal več ko dovolj.

Mučenje živali je pač najvernejši znak omejenega in podlega značaja, kajti v vsakdanjem življenju se večno iznova lahko opazuje, da so ljudje z nadpovprečno umsko in srčno kulturo večinoma tudi veliki ljubitelji živali. Pri vseh narodih se ponavlja ista slika, da se zavzemajo za pravice živali največji in najpomembnejši možje in žene. Točno je opredelil to dejstvo znani nemški pisatelj Wolzogen, ki pravi: "Skoraj o vseh resnično velikih ljudeh je znano, da so bili veliki ljubitelji živali. Kjer je znano nasprotno, lahko upravičeno dvomimo o resnični veličini!" Brez dvoma je resnica, da vleče nadpovprečne ljudi neprimerno bolj k živalim kakor povprečne ali duševno omejene. Zato nahajamo tudi v delih vseh slavnih pesnikov in pisateljev mnogo mest, iz katerih je razvidna njih ljubezen do živali. Pa tudi v življenjepisih drugih odličnih mož in žen nahajamo vse polno dogodkov in izrekov, ki pričajo o njih prisrčnem razmerju do živali. Ker pa smatra še danes marsikdo ljubezen do živali za neumnost, nevredno resnega človeka, se ne zmeni za naziranje velikih ljudi in ga smatra kvečjemu za izraz slabosti.

Srednji vek je bil do živalstva zelo krivičen. Največji apostol srednjega veka, sveti Frančišek Asiški, je pa vendar našel pot do živalstva. Njegova vseobjemajoča ljubezen je obžarila tudi živalstvo, delo božjega usmiljenja je pridigal tudi pticam, ribam in cveticam. Zato so tudi izbrali zaščitniki živali vseh dežel praznik svetega Frančiška Asiškega v začetku oktobra za mednarodni dan živali.

Za živali so se zavzemali najznamenitejši pisatelji vseh narodov. V vrstah nemških pisateljev, ki so prav posebno ljubili živali, so Luther, Schiller, Goethe, Chamisso, Hebbel, Marija Ebner Eschenbach, Rosegger, Tomaž Mann in še mnogo drugih, torej skoraj vsa najvažnejša imena nemške literature. Znan je Roseggerjev izrek: "Naša zakonodaja je še vse premalo stroga proti mučenju živali. Kdor zahteva ljubezen do ljudi, mora oznanjevati tudi ljubezen do živali. Srce, ki je zakrknjeno proti živalim, tudi ne bo nikoli plemenito proti ljudem. Ako bi bil jaz ljubi Bog, bi izpremenil človeka, ki je danes za mesarja, jutri v tele in bi ga pojutrišnjem vljudno vprašal, kako in kaj misli sedaj o stvari. Morda bi se potem človek in žival le pobotala. Svet bi s tem mnogo pridobil, človeško srce pa še veliko več."

Mlajši nemški književniki, kakor n. pr. Feliks Salten in Manfred Kyber, se pa zadnji čas sploh veliko bavijo z živalmi in pošiljajo na nemški književni trg zaporedoma knjige o živalih, tako da se že lahko govori o kultu živali v nemški književnosti. Zato se tudi posebno nemški znanstveniki živahno zanimajo za žival v notranjem pogledu, za njeno duševno življenje. Tako se je razvila živalska psihologija kot samostojna znanost, ki jo goje prav posebno na nekaterih vseučiliščih Nemčije in Združenih držav.

Veliki prijatelji živali so tudi Francozi. Grof Chateubriand, Voltaire, Pierre Loti, Emile Zola, Romain Rolland, pisateljica Colette in Andre Lichtenberger so se v svojih delih posebno vneto zavzemali za živali. Vse pa prekaša Maurice Maeterlinck s svojimi prekrasnimi deli "Življenje čebel", "Življenje termitov" in "Življenje mravelj", kjer z mojstrsko roko opisuje življenje teh treh v socialni skupnosti živečih žuželk.

Tudi mnogo velikih Angležev se je na vso moč zavzemalo za živali, tako Cromwell, Disraelli, Galsworthy in Bernard Shaw, ki je odločen vegetarianec. Vegetariansko gibanje je započel že grški modrijan Pitagora, ki je učil, da nima človek pravice ubijati živali in jesti živalsko meso. Danes šteje vegetarianstvo že silno veliko pristašev, ki zastopajo to načelo zlasti iz etičnih razlogov, ker pravijo, da koraka vegetarianstvo vzporedno s pacifizmom, da je ubijanje živali le predstopnja za ubijanje ljudi.

Tudi resni, vase pogreznjeni ruski misleci so se posebno prepričevalno zavzemali za varstvo živalskega življenja. Da je bil Lev Tolstoj vegetarianec in da je s strastno odločnostjo zagovarjal življenje slehernega živega bitja, tudi tako nepomembnega, kakor je n. pr. miška v pasti, temu se ne bo čudil nihče, kdor pozna njegovo etično naziranje. Tudi Turgenjev, Dostojevskij in Maksim Gorki so bili veliki ljubitelji živali in so z ljubečim pogledom opazovali čar živalskih čuvstev. V vseh njihovih delih nahajamo številna mesta, ki oznanjajo ljubezen do živali in se zavzemajo za njih varstvo.

Nemiri na Hrvaškem; javni shodi prepovedani

Belgrad, 27. sept.—Hrvaški ban Subotić je prepovedal vse javne shode na Hrvaškem zaradi nemirov, ki so izbruhnili pred tremi dnevi v Zagrebu in drugod. Izgrede so izzvali skrajni desničarji. V Zagrebu je bil ubit policaj in mnogo oseb je bilo ranjenih.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Jos. Dolence na Proletarca. Njegova žena mi je rekla, da ga bom našel pri Mačku in da misli, da mi bo dal naročnino. Res sem ga našel v Mačkovi gostilni v družbi znanega rojaka Kneza. Zadnji nam je pomagal stavkati v Westmorelandu l. 1910. Takrat je delal v Pleasant Valleyju, pozneje se je pa preselil v Moon Run, kjer je še sedaj s svojo družino. Ako se ne motim, je bil precej časa uradnik lokalne rudarske unije pred njenim polomom pred več leti. Sedaj pa s svojo družino sam obratuje majhen premogovnik, katerega ima menda v najemu. Priporočam ga ljudem, ki bodo rabili premog za zimo, da mu gredo na roko.

Kot prej omenjeno, je Jos. Dolence rekel: Tukaj imaš naročnino in pa en sendvič moraš pojesti. Tega se nisem branil, ker še nisem večerjal. Knez pa je dodal, da bom lahko spil tudi flaško ječmenovca. No, menda ga bom že spravil po celodnevnem potovanju v teh vročih dneh, sem odgovoril. Po pogovoru s tema dvema rojakoma, ki sta oba naročena na napredne liste in oba stara Amerikanca in oba še kopljeta črni diamant, sem se poslovil in šel k počitku k napredni Ambrožičevi družini. Naslednji dan sem v Moon Runu še dobil nekaj naročnin na Prosveto in prodal nekaj možganske medicine, nakar sem se z busom napotil v Imperial. Tam sta ponovila Proletarca Eržen in Bogataj, prenočil pa sem pri Jamniku. Tudi ta mož je brez dela.

Ko sem se vozil z busom, sem videl, kako je voznik vsako miljo ali poldrugo miljo metal iz busa na postajah pakete časopisja. Mislil sem si: Kdaj bo delavsko časopisje dobilo tako cirkulacijo? Prišla mi je na misel izjava pokojnega iznajditelja Edisona, ki je rekel ob neki priliki, da en odstotek Američanov je res mislecev, devet odstotkov skuša misliti, toda 90% nič ne misli. To je bridka resnica še dandanes. Ljudstvo rado čita le kapitalistično časopisje in še to le športne strani, o divorsih, škandalih in take stvari. Ni čuda, da je zopet vojna.

Pokojni Bill Rogers je nekoč rekel, ko se je vrnil iz Rusije, da se ljudstvo ne sovraži in je za mir. Ampak nekega jutra se bomo prebudili, pogledali velike naslove v časopisih, ki bodo pričeli bruhati strup in ljudstvo se bo pričelo čez noč sovražiti. Bill Rogers je preminil, toda njegove besede so zadele v živo. Vojna je tukaj. Predsednik Roosevelt je rekel, da ima vsak državljan svobodno izražati svoje mnenje o vojni in da je on zato, da se Amerika ne vmešava v evropsko mešanico (v resnici se). Ni pa povedal, kdo kontrolira ljudsko mnenje, to je kapitalistični tisk in radio. Vsi javni funkcionarji so pod kapitalistično kontrolo. Koliko pa je delavskih listov? Ne verjamem, da en odstotek in še ti niso složni glede zunanje politike.

American Guardian piše v izdaji z 22. septembra proti odpravi embarga za orožje in druge vojne potrebščine, ker smatra, da bo to le podaljšalo vojno, končno pa prineslo rdeči fašizem. V New Leaderju pa čitam spis Algernona Leeja, ki obrekuje Normana Thomasa, ker je proti odpravi nevtralnostnega zakona in pobija vojno. Lee očita Thomasu, da je kot Poncij Pilat. Socialni demokratje da žele le poraz Hitlerjevim armadam, ker so mnenja, dokler bo Hitler osvojeval kos za kosom zemlje, ne bodo Nemci nikdar mogli strmoglaviti njegovega režima. Tudi Beneš pravi, da morajo diktature pasti kot pogoj za upostavitev demokracije v Evropi in jo končno organizirati po zgledu Združenih držav.

Torej komu naj ljudstvo verjame, ko pa nima upogleda v zakulisno barantanje? Človek bi se rad žrtvoval za nekaj, ako bi vedel, da bo res koristilo bodočim generacijam. Ampak samo slepo delati in končno še biti ozmerjan je res žalosten konec.

Anton Zornik, 87.

Prešernov koncert

Pittsburgh, Pa.—Zopet smo v času, ko lahko opažamo igranje lahkih sapic z orumenelimi listi nekaterih dreves. Semkaj od Canade včasih zapiha hladnejši veter, ki nas ob večerih opominja, da bo kmalu treba gorkejše obleke. To so prvi znaki, ki kažejo, da so veseli, gorki in sončni dnevi za to sezono za nami, da bo treba pozabiti na piknike v prosti naravi in se pripraviti za prireditve za zaprtimi vrati, med stenami večjih in manjših dvoran.

Prvo tako jesensko prireditev je zasnovalo tukajšnje pevsko društvo Prešeren (oba odseka, stari in mladinski). In sicer bo to koncert, ki se bo vršil v nedeljo 1. oktobra. Koncert se bo vršil v Slovenskem domu na 57. cesti in se bo pričel ob 2:30 popoldne. Za ta koncert se pevci in pevke že dalj časa marljivo vežbajo, zato pričakujemo, da bo isti najlepša in najpomembnejša prireditev ob koncu te poletne sezone.

Da bo pa koncert tudi uspešen, je v prvi vrsti potrebno, da ga občinstvo v velikem številu poseti. Ker so te vrste prireditve pri nas le redke, komaj po enkrat na leto, pričakujemo, da se bo zavedno članstvo Slovenskega doma in drugo slovensko občinstvo tega okrožja vabilu na koncert stoprocentno odzvalo. S tem bosta plačana trud in požrtvovalnost pevcev, ki se ne trudijo in vežbajo zase, ampak za narod v splošnem, ne oziraje se na morebitne strankarske in politične razlike. Torej, na Prešernov koncert 1. oktobra pridite vsi!

Frank Oblak.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Slika kaže razvaline stanovanjske hiše v Varšavi po nemškem letalskem napadu na glavno poljsko mesto.

Naznanilo in zahvala

Z žalostjo v srcu sporočamo sorodnikom, znancem in prijateljem, da je kruta usoda zahtevala življenje našega preljubega soproga in očeta

MIKE LUŽARJA

Dne 15. julija je bil na lovu in ponesreči ga je ustrelil drugi lovec; bil je na mestu mrtev. Doma je bil iz vasi Zalog pri Devici Mariji v polju pod Ljubljano. Pred 37 leti je prišel v to deželo in do malega ves čas preživel v Girardu, Ohio. Bil je naprednega svobodomiselnega mišljenja in kmalu zatem ko je prišel v Girard se je sprožila ideja za ustanovitev društva št. 49 SNPJ in on je bil takoj zraven kot ustanovni član in vse skozi nad 33 let do svoje smrti. Bil je član tudi SSPZ in strokovne unije pri Erie železnici. Tem potom se iskreno zahvalimo vsem prijateljem in sorodnikom za izkazano sočutje. Lepa hvala članstvu društva št. 49 SNPJ za krasno cvetje in za veliko udeležbo pri pogrebu. Nadalje lepa hvala za darovane vence in cvetlice vsem, ki so okrasili krsto pokojnika. Srčna hvala vsem, ki ste prišli k pogrebu iz Aliquippa, New Castle, Sharon-Farrell, Pa., Cleveland, Warren, Niles, McDonald in Girard, Ohio, ter iz Detroita, Mich. Preveč bi vzelo prostora popisati imena vseh; torej naj služijo te vrstice vsem skupaj v hvaležnost. Pogreb se je vršil 19. julija 1939 na Liberty Union pokopališču v Girard, Ohio. Dragi soprog in oče, dokončal si svojo pot življenja in pustil si nas v žalosti, počivaj v miru in lahka naj Ti bode hladna zemlja.—Žalujoči ostali: Matilda Lužar, soproga; Mary Constantine v Clevelandu, Jennie Jenosevich v Girardu, Antonette Jene v Detroitu, hčere; Mike, Frank in William v Girard, Ohio, ter Albert v Warren, Ohio, sinovi; Frank Lužar in Mary Klešnik, brat in sestra v Girard, O.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

— Le stori, kar misliš. Še nikoli ni nihče storil tega z mojo roko. To sem videla samo v sanjah in vizijah, ki mi jih je kazalo Ogledalo Sveta.

In Francis se je sklonil ter ji poljubil roko. In ker ni umaknila svoje roke, jo je še vedno držal ter čutil med svojimi prsti, kako drhte njeni tenki, nežni prsti. Tako sta stala molče, Francis v zadregi, carica pa vsa srečna, dočim je divjala po Leonciinem srcu ljubosumnost. Naposled je vzkliknil Henry po angleško:

— Poljubi ji še enkrat roko, Francis! Carici to zelo ugaja.

Svečenik solnca je srdito zarenčal, naj drži jezik za zobmi, toda carica, ki je v detski zadregi umaknila roko, je znova segla Francisu v roko ter se obrnila k Henryju, rekoč:

— Nikar ne misli, da ne razumem tvojega jezika. In vendar me kot ženske, ki še nikoli ni imela opraviti z moškim, ni sram priznati, da mi je zelo prijetno, če mi on poljubi roko. To je prvi poljub, ki sem ga bila kdaj deležna, Francis — zakaj tako te kliče tvoj prijatelj — izpolni njegovo povelje. Ugaja mi, da zelo mi ugaja. Poljubi mi še enkrat roko.

Francis je ubogal in stal kakor začaran. Držal jo je za roko, ona mu je pa gledala v oči, kakor da je samo on tu in da vidi resnične sanje. Naenkrat je vstala, umaknila svojo roko ter velela Francisu, naj se vrne na svoje mesto. Nato se je obrnila k svečeniku solnca:

— Že dobro, dragi svečenik — je dejala in zopet je zvenel njen glas osorno. — Vem, zakaj si pripeljal ujetnike k meni. Vendar pa želim, da mi pojasniš vzrok.

— O, ti, ki sanjaš, mar ne bomo ubili teh tujcev tako, kakor smo bili vse, ki so prišli v našo dolino? Ljudstvo je ogorčeno in dvomi o pravičnosti moje sodbe. Zato zahteva, da jih sodiš ti.

— A ti bi jih ubil?

— Da, tak je moj sklep. Povej še ti svoje mnenje, da si ne bova nasprotovala. Še enkrat je pogledala vse ujetnike po vrsti. Pri pogledu na Torresa se ji je poznalo na obrazu samo pomilovanju. Pri pogledu na Leoncio so se ji obrvi namršile. Pri pogledu na Henryja je kolebala, Francisa je gledala celo minuto, ne da bi trenila z očesom. In Leoncie je v nepopisni jezi opazila, da se je caričin obraz zjasnil in da gleda Francisa tako kakor bi mu hotela zdaj zdaj pasti okrog vratu.

— Ali je kdo izmed vas oženjen?

— Ne, je odvrnila sama — saj vem, da ni nihče oženjen.

Naglo se je obrnila k Leoncii.

— Mar je lepo — je vprašala — če ima ženska dva moža?

Henry in Francis se nista mogla premagati, da bi se ne smejala temu nepričakovanemu in naivnemu vprašanju. Leoncii se pa vprašanje ni zdelo smešno, niti naivno. In znova je od jeze zardela. Čutila je, da ima pred seboj žensko, s katero se bo morala boriti kot s samico.

— Ne, to ni lepo — je odgovorila Leoncie z jasnim in zvočnim glasom.

— Zelo čudno — je dejala carica, kakor da izgovarja svoje misli. — Da, zelo čudno se mi zdi vse to. Če je na tem svetu toliko moških, kolikor žensk, potem ne more biti pravično, da ima ena ženska dva moža, zakaj v tem slučaju ostanejo nekatere brez moža.

Znova je vrgla v zlati kelih ščipec praška. In zopet se je dvignil iz keliha oblak dima ter izginil.

— Ogledalo Sveta mi pove, dragi svečenik, kakšna usoda naj zadene naše ujetnike.

Komaj se je pa nagnila nad kelih, ji je šinila v glavo nova misel. Zamahnila je z roko in povabila vse h kelihu.

— Vsi pogledamo vanj — je dejala. — Ne morem vam obljubiti, da bomo videli vsi enake prizore. Sicer me pa tudi ne zanima, kaj boste videli. Vsak naj pogleda v kelih in izve, kaj mu kaže Ogledalo Sveta. Tudi ti, svečenik, moraš pogledati.

Nagnili so se nad kelih in opazili, da je do polovice napolnjen z neko tekočo kovino.

— Moralo bi biti živo srebro, pa vendar ni — je zašepetal Henry Francisu. — Še nikoli nisem videl podobne kovine. Zdi se mi, da je močno segreta.

— Ne, čisto mrzla je — se je oglasila carica po španisko. — In vendar je ogenj, Francis, dotakni se z roko keliha.

Francis je pritisnil dlan na zlati kelih.

— Bolj hladno, kakor zrak v sobi — je dejal.

— Zdaj pa poglejte! — je vzkliknila carica in vrgla v kelih še malo praška. — To je ogenj, ki pa ne peče.

— To je čisto navaden dim od praška, ki kemičnim potom zgoreva — je dejal Torres ter segel z roko v žep. Privlekel je iz njega pest tobačnega prahu in drugih drobtin. — To pa ne bo gorelo, je izjavil samozavestno in iztegnil roko nad kelih, kakor bi čakal, kdaj ga carica pozove, naj vrže drobtine vanj.

Carica je prikimala z glavo in vsi so videli, kako je vrgel Torres drobtine v tekočo kovino. Tekočini se ni prav nič poznalo, da so padle vanjo drobtine. Kakor bi trenil z očesom so se spremenile v dim in izginile. Niti pepela ni bilo nikjer.

— In vendar je tekočina mrzla — je dejal Torres ter potipal kelih.

— Vtakni prst v tekočino — mu je velela carica.

— O ne! — je dejal Torres ves prestrašen.

— Prav imaš, je pritrdila carica. — Če bi vtaknil prst v kelih, bi ti ostali na roki samo štirje prsti. — Vrgla je v kelih še malo praška. — Zdaj pa naj vsak zagleda to, kar mu je usoda že davno namenila.

In zgodilo se je tako.

Leoncii je bilo sojeno videti, da jo loči od Francisa ocean. Henry je videl v kelihu caričino poroko s Francisom. Obred je bil tako nenavaden in čuden, da je šele proti koncu spoznal, da vidi poroko. Carica je videla sebe, kako gleda z neke visoke galerije na krasen salon, v katerem bi bila spoznala salon dvorca, ki ga je zapustil Francisu oče, če bi ji bile Francisove rodbinske razmere znane. Zagledala je tudi Francisa, kako stoji pri nji in jo objema čez pas. Francis je videl samo en prizor, a tudi ta je bil grozen. Zagledal je bled Leonciin obraz. V njenem čelu je tičalo ostro bodalo. In vendar ni videl, da bi tekla iz rane kri. Torres je zagledal prizor, v katerem je takoj spoznal začetek svojega tragičnega konca. Prekrižal se je in odskočil. Bil je izmed vseh edini, ki ni hotel več pogledati v kelih. Svečenik solnca je bil z vizijo svojega tajnega greha sam. Zagledal je obraz in telo ženske, zaradi katere je prekršil svoje svečeniške zaobljube. Videl je tudi obraz in telo deklice v Velikem domu.

Ko je skrivnostno prorokovanje bodočnosti izginilo in ko so vsi hkratu dvignili glave, se je Leoncie obrnila k carici in srdito zakričala.

— Tvoje ogledalo laže! Ogledalo Sveta laže!

Francis in Hehry sta bila še vedno pod vplivom zagonetnih prizorov. Ustrašila sta se izbruha Leonciine jeze. Carica se pa ni zmenila za to užaljeno samoljubje. Nasmehnila se je in odgovorila prijazno:

— Moje Ogledalo Sveta ni še nikoli lagalo. Ne vem, kaj si videla, vem pa, da je vse, kar si videla, gola resnica.

— O, ti zlobna furija! Čarovnica si in vse tvoje besede so laž! — je vzkliknila Leoncie.

— Obe sve ženski — jo je posvarila carica prijazno. — In kot ženski se ne moreva poznati. Naj sodijo moški, da-li sem čarovnica, ki laže, ali pa utriplje tudi v mojih prsih ljubeče žensko srce. Dotlej pa bodive prijateljici. Saj sve obe slabotni ženski.

— Tako, zdaj se pa vrnimo k stvari. Svečenik solnca, izreci razsodbo! Kot svečenik božanstvenega solnca poznaš najbolje starodavne zakone in obrede. Ti veš, kdo sem in kakšne so moje dolžnosti. Tebi je znano, da je imelo pleme Izgubljenih duš vedno carico tajnosti, Tisto, ki sanja. Če hočemo, da bodo imeli carico tajnosti tudi naši potomci, moramo določiti dan poroke. Tako je določila usoda. Čas je prišel. Sanje so mi razodele, da morajo Izgubljene duše skrbeti za mlado carico, ki bo sanjala in jim odkrivala tajne sveta. Vse je pripravljeno. Sanje so mi povedale, kakšna mora biti tvoja razsodba. Razsoditi moraš, da se poročim s tistim tujcem, ki mi je bil namenjen, še predno je bil svet ustvarjen. Čuj torej: Če ne postane nobeden teh tujcev moj mož, naj vsi umro in njihova kri naj napolni kelih na oltarju solnca. Če me pa kdo izmed njih poroči, ostanejo vsi pri življenju in njihova usoda bo prepuščena času.

(Dalje prihodnjič)

PRSTAN

Ivan Albreht

Odkar se je bil zakopal v hišo, so bile pri Smeliču rubežni tako vsakdanje kakor sneg pozimi. Hiša je bila zunaj še neometana in tudi znotraj samo za silo izdelana, ko se je tesar Smelič že vselil z družino vanjo in oddal tudi vsak prazen prostorček najemnikom. Vzlic malo vabljivemu videzu je imel vedno vse oddano; kajti hiša je bila komaj dobre pol ure oddaljena od mesta. Tako je bil izpočetka gospodar tudi zastran dolgov brez skrbi. Preračunal je, koliko mu vrže na mesec, kar mu plačata stranki v podstrešnem in kletnem stanovanju. Zdelo se mu je precej, a za naglo odplačevanje dolgov le premalo, pa je malo povišal najemnino in se odločil ter oddal še od svojega stanovanja eno sobo v najem, medtem ko se je z ženo in štirimi otroki zadovoljil s kuhinjo in eno samo sobo. Odslej so znašale najemnine natančno toliko, kolikor je moral sam plačevati raznim upnikom. Bil je na moč zadovoljen. Ponosno vzravnan je zjutraj odhajal na delo in srce mu je vriskalo, ko se je zvečer vračal domov.

V to življenje se Luka Smelič, ki je poprej kot najemnik prebival v napol strohneli koči, dobre tri ure daleč od mesta, ni utegnil niti prav vživeti, ko je sončno zadovoljnost že zatrla prva senca. V podpritličju Lukove hiše je tedaj stanoval lahkoživi trgovski potnik Zvijač, ki je imel hudo zgovorno ženo in enega samega otroka. Tudi Smeličeva žena je bila gostih besedi in sta se z gospo Zvijačevo dobro razumeli. Gospodarju je še bolj neprijetno dirnil krik in vik, ki ga je že od daleč zaslišal, ko se je tisti večer vračal z dela. Večer je bil tako miren, da je tesar občutil vpitje in psovane kakor udarce. Nehote je obstal sredi ceste. Kakor nerad, si je le moral priznati, da sta zmerjajoča glasova najbolj podobna glasu njegove žene in gospe Zvijačeve. Čeprav ga je radovednost gnala domov, se je vendar hotel zopet obrniti na mestu, ko mu prileti nasproti Lukec, njegov najmlajši sin, in ves v eni sapi začne:

"Ata, brž po žandarje! Zvijačka je znorela."

"Kaj —?" se prestraši Smelič, medtem ko mu Lukec naglo našteva, kaj je mami vse izrekla Zvijačka. Da je teslo gorjansko, zaguljena in zarobljena, in naprej in naprej, da Smelič kar strmi, odkod otroku takšni izrazi.

"Veš, pa ji je mama tudi pošteno nasula nazaj!" se razkorači deček in začne vnovič naštevati. Smelič z dolgimi koraki hiti proti domu in bi si najrajši zamašil ušesa, ko se približa hiši. Ženski kakor dve naščeperjeni sovi pred vrati kričita druga v drugo in si za sedem rodov nazaj naštevata grehe. Luka krepko prime svojo ženo za roko in jo potegne v kuhinjo, Smelička pa zdajci kakor volkulja nadenj:

"Mene da boš ti, misliš mene? O le čakaj!"

Ploha bruhajoče jeze se razlije po njem in mora slišati vse, kar je kdaj zagrešil in česar ni. Okrog hiše se nabere polno ljudi, ki se rogajo v škodoželjni nasladi, češ:

"Ta mu jih pa šteje, ta —"

V veži strže korenček Zvijačeva in sproti razlaga nevabljenim poslušalcem:

"Slišite, kako vpije babura, da jo je vzel zavoljo denarja? Ona — pa denar, kaj? Preusmiljen je bil, revež neumni! Pustil naj bi jo in nagnal, kakor so jo vsi drugi pred njim!"

Kljub ženinemu vriščanju Luka sliši, kako pred hišo razgrinjajo in po svoje tolmačijo njegovo življenje. Kakor da stoji čisto gol med radovedno drhaljo, ga začne trpinčiti nevšečen občutek sramu, ki se nenadoma prelije v divjo jezo. Kakor brez uma začne rjuti, parkrat lopne ženo, da se kakor smet zakotali po tleh, pa stopi venkaj pred gručo, ki se začne previdno razmikati.

"Ali nimate nobenega bolj pametnega dela?" vpije v mrak, zmerja in preklinja, dokler se slednjič ves hripav ne zave. Kakor bi odrezal, umolkne in se kakor premagan pes vrne v hišo. Po kuhinji je vse razmetano, a v sobi najde ženo, ki oblači otroke v pražnje.

"Kaj te pa zdaj lomi?" strmi Luka. "Ali si ob pamet?"

Žena molči. Otroci zapored bušijo v jok:

"Mamica, ne, ne proč!"

"Ata, naj ostanemo tukaj!"

"Saj ne bom več gospe prosil kruha!" sklepa najmlajši ročice, a mati ga kresne:

"Molči, zgaga zelena!"

Luka zaškriplje z zobmi'

"Mica, če hočeš poslušati, pravim zadnjič: pamet!"

Žena se sovražno ozre in zavije kakor pri pogrebu:

"To sem zaslužila, ko sem ti vse dala, kar sem premogla, to, da me pretepeš in mi ljudje očitajo beračijo. Pa bi bil ono vzel! Ali sem kdaj silila za teboj?"

Smelička očitek do čuda zbode. Kakor ranjena žival se splazi v kuhinjo, sede v kot in skrije obraz v dlani.

"Bi bil ono vzel!" mu skeleče brni v mislih in Vikin nežni obrazek smehljaje se zaživi pred njim kakor pred desetimi, dvanajstimi leti. Nikdar si ni mislil, da bo po tolikem času misel nanjo še tako sveža v njem.

Da, Vika —

Tri leta sta se imela rada in glavo bi bil dal v veri, da mu bo ona življenjska družica. Na skrivaj je Vika že pripravljala balo. Jeseni mu je za god kupila v mestu zlat prstan z žarkim rubinom. Takrat sta se domenila, da jo pride Luka brž po novem letu zasnubit. Potlej je odšel in se na Silvestrovo vrnil domov. Ponosen je prišel na praznik v cerkev; kajti po maši je bil namenjen k Vikinemu očetu. Ves v rožnih sanjah potlej zasliši po cerkvi nekakšno čudno šušljanje. Ljudje stikajo glave, medtem ko duhovnik oklicuje, da želita sprejeti zakrament svetega zakona — — —

"— sta danes oklicana prvič in drugič in tretjič!" še odmeva župnikov glas. Luki pa se zamajejo tla pod nogami. Ženin je starikavi vdovec Toplak, nevesta pa njegova Vika! — Potuljeno odhiti Luka po maši iz cerkve in utopi žalost v veseljaškem divjačenju. Kakor kanja popiva ves dan, vriska, pleše in poje pozno v noč a slednjič se noga kar sama usmeri pod Vikino okno.

Dekle se ga je moralo nadejati. Še preden potrka, se okno neslišno odpre in mladenka začne rotiti vasovalca, naj ji za pet ran božjih odpusti, kar mu je storila! Da je morala ravnati tako, mu ihte ponavlja, ker ni bilo druge pomoči. Leta in leta da je že tlačila očeta težka mora, ki Vika ni vedela zanjo, pač pa Toplak. V fantovskem pretepu je bil nekoč oče mahnil nekoga s tolikšno silo, da je koj drugi dan izdihnil. Nikdar ni prišlo na dan, kdo ga je; samo Toplak ve. S to zadrgo je stopil pred očeta. Ali naj mu da hčer, ali naj se pa pripravi! Oče je že hotel kloniti in se javiti oblastem, ko ju je Vika po naključju zasačila v razgovoru. Kako naj bi prepustila očeta in ves rod sramoti! Če je že trpljenje odločeno, žrtvuje rajša sama sebe. Luka naj ji odpusti. Do groba bo mislila nanj, do groba, ki ni več daleč. Vika čuti, da na zemlji ni sreče zanjo, in ve, da ne bo mogla dolgo trpeti. Srce ji pravi tako. Kadar jo pogoltne zemlja, naj Luka ne preklinja njenega imena. Tudi prstan naj ohrani za spomin. V srcu ostane samo njemu zvesta in le Bog, ki vidi v globino duše njeno gorje, bo nekoč pravično sodil ta njen korak.

Tisto noč je imel Luka solze v očeh, ko je odhajal izpred Vikinega okna, a kmalu po Vikini svatbi se je oženil tudi sam. Še ves pijan od žalosti je vzel Slaponovo Mico, deklino, ki je že marsikaj skusila. Pred nekaj leti si je v mestu prislužila otroka, ki pa je še pred letom umrl. Rečeno je bilo tedaj, kako je Mico zapeljal neki da silo imovit možak, ki je moral potlej precej šteti za samopašno objestnost. Spričo tega da ima Mica bojda lepo doto. Luko je na moč prijazno sprejela in bila kmalu pripravljena z njim stopiti pred oltar. Omenila mu je tudi, da jima ne bo treba trpeti revščine. Luka se je nato kmalu lahko prepričal, da ima Mica še več, nego so sodili ljudje. Še pred poroko sta najela bajto, kamor sta potlej pridno znašala gnezdo. Luka se je skušal otresti misli na Viko in je storil vse, kar je vedel in znal, da bi bilo življenje v novem stanu bolj prijetno. Komaj dobro leto pozneje pa je Vika že pokojno spala v grobu. Ko bi bila morala postati mati, je z detetom vred preminila. Novica je Luko silno pretresla in jo je smatral za najbolj trdno potrdilo, da je Vika v tisti novoletni noči govorila resnico. Toplo je zaklenil vase spomin na nesrečno ljubico in odslej vedno nosil njen prstan pri sebi.

Ko se je pred tremi leti Smeličevima rodilo četrto dete, je omenila Mica, da bi si lahko blizu mesta postavila hišo. Tedaj se je Luki zdelo, da mu je posijalo novo sonce. Ženina misel ga je prevzela in se je čisto izgubil v njej. Zdaj je že minilo pol leta, odkar bivata v svoji hiši. Pol leta je živel Luka Smelič v živi nadi, da ga je neločljivo objela sreča, potem pa nenadoma ta krik in hrušč, to vriščeče klicanje mrtve prošlosti . . .

Luka je mukoma vzdihnil. Kakor bi hotel v tem iskati tolažbe, je potegnil iz telovnikovega žepa Vikin prstan in ga skušal natakniti na prst, ko je nenadoma obstala žena pred njim. Brž ko je zagledala osovraženi obroček, je siknila:

"A, zato sem morala ta večer jaz občutiti tvojo pest! Fej, grdoba!"

In je pljunila predenj.

Tako se je bil pri Smeličevih začel pekel. Prepiri tistega večera so priklicali cel roj tožba. Stranke so odpovedale stanovanja in se izselile, da je bila hiša kakor pošastna grobnica. Noč za nočjo so se trgali iz nje samo besni kriki, ko je Mica očitala možu, da se je polakomnil njenega denarja, a Luka njej, kako ga je zaslužila. Otroci so jokali in včasi pribežali k temu ali onemu sosedu ter obupno klicali na pomoč.

Ondan se je potlej začelo, kakor bi se sprožila skala v strmini. Zarubili in prodali so Smeliču kos za kosom oprave in vse, kar je količkaj spominjalo na udobnost. Vzlic temu so se še naprej oglašali upniki kakor slabe letine. Mica je zmerjala in preklinjala, češ da ji je ničvredni dedec vse zapravil, ljudje pa so na dražbah kupovali za slepo ceno, kar je komu prijalo.

Luka Smelič je bil kakor senca. Iz vse zmede je doslej še vedno srečno oteval edino, kar mu je še pomenilo dih lepote v življenju, Vikin prstan. Nazadnje je prišel na vrsto tudi ta! In kako šele, kako! Gospod, ki je bil prišel ta dan rubit, se je sočutno oziral po domala praznem stanovanju, skomignil z rameni in hotel že potrditi v zapisniku, da ni kaj več rubiti, ko se zlokobno oglasi sama Smelička:

"Saj ima —"

"Kaj —?"

"Zlat prstan! Kaj je treba takemu človeku zlatnine?!"

Hkratu je možu sama izvlekla iz telovnikovega žepa prstan in ga vrgla na mizo. Luki se je zdelo, da je kanila predenj kapljica Vikine krvi, ko je sodni nameščenec jel pisati v zapisnik. Ženi ni rekel niti žal besede in tudi roke ni več položil nanjo. Štirinajst dni in več je bil v hiši mir, da se je čudila vsa okolica, a na sam dražebni dan se je Luka oblekel pražnje in je stal pred vrati. Pepelnato bled je pričakoval usodne ure. Natihoma je do zadnje minute upal, da se morda še primeri kaj čisto posebnega, kar mu otme spominek. Končno je zagledal prihajati ljudi in tedaj so se mu jele noge šibiti v kolenih, da je komaj, komaj prilezel v hišo.

Prišli so trije ali štirje kupci, ki jim je bil prstan všeč. Uradniku se je prepadeni tesar zasmilil in ga je skušal vsaj nekoliko pomiriti.

"Kakor se mi zdi", mu je šepnil, "bodo tako dražili, da ste lahko zadovoljni. Nemara celo za dvojno, trojno ceno. — Kadar se ljudje razpalijo —"

Smelič je skomignil z rameni, češ:

"Drag spomin mi je —"

"Kaj hočemo! Od spominov ni mogoče živeti —"

"Bi še lahko kako rešil?" se je Luki ognjeno zasve[illegible] čeh.

"Če vam je res toliko[illegible]

— Plačati bi morali —" [illegible] brskati uradnik po zapis[illegible] povedal znesek.

Smeliču je izjasnil ob[illegible]

"Ali lahko potrpite s[illegible] ure?"

Oni je pomislil in na[illegible] mal:

"Toda ne več! Saj ve[illegible] to samo usluga z oziro[illegible] šo res skrajno stisko —"

"Na vsak način!" je [illegible] tesar. Čez pol ure prin[illegible] nar —"

Z dolgim pogledom i[illegible] da ga poljublja, se je l[illegible] slavljal od prstana in ga [illegible] neopaženo stisnil k sebi.

Čas je minil, a tesar[illegible] lo.

"Stopi pogledat, če že[illegible] ta!" je ukazala žena Lu[illegible]

Deček je stopil v veže[illegible] slišal od nekod zamolklo [illegible] nje.

"Mama, mene je str[illegible] odskočil nazaj v sobo, [illegible] Smelička godrnjaje sam[illegible] la venkaj. Tudi ona je [illegible] čanje. Krenila je v klet [illegible] divje kriknila, da je vse[illegible] velo za njo . . .

Zdaj ni nihče več mi[illegible] dražbo. Pred strmečim[illegible] žal Luka Smelič. Iz glob[illegible] ne na vratu mu je še sol[illegible] ki se je po tleh že strjev[illegible] so bile stekleno izbuljene[illegible] ca je še krčevito stiskala [illegible] a na levem prstancu je [illegible] zlato poblesteval prsta[illegible] njem je rdel rubin.

Ali ste že naročili Pros[illegible] Mladinski list svojemu pr[illegible] edini dar trajne vrednost[illegible] ali sorodniku v domovino? [illegible] za mal denar lahko pošlje[illegible] cem v domovino

Listen to and Advertise

PALANDECH'S YUGOSLAV [illegible]

Folk Songs and M[illegible] Tamburitza Orche[illegible]

Station WWAE, Every Sunda[illegible]
536 S. Clark St., Chicago — [illegible]

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, [illegible] koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaš[illegible] češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. [illegible] TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo pr[illegible]

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVET[illegible]

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni nar[illegible] nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. C[illegible] listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado. $6.00		Za Cicero in Chicago je.... $7[illegible]	
1 tednik in.....	4.80	1 tednik in.....	6[illegible]
2 tednika in.....	3.60	2 tednika in.....	1[illegible]
3 tednike in.....	2.40	3 tednike in.....	1[illegible]
4 tednike in.....	1.20	4 tednike in.....	2[illegible]
5 tednikov in.....	nič	5 tednikov in.....	1[illegible]
Za Evropo je..... $9.00			

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Mon[illegible] Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov prenehа biti [illegible] SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj [illegible] tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skup[illegible] naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lis[illegible] in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne st[illegible] tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih člano[illegible] moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....